

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita B. Francisci Salesii, Episcopi Et Principis Gebennensivm Meritissimi

Maupas du Tour, Henri Chauchon de

Coloniæ Ubiorum, 1663

Cap. X. Lutetiæ singularem sui opinionem concitat pietatis, caritatisque exercitiis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42882

postolorum aliorum innocentiam infecisset, ex quo in unum idemque discrimen venerint omnes, quod navigarent cum perfidioso apostata, cujus crimen ulcisci pelagus ventique velle viderentur: ita, contrarium in modum; Sale si innocentia quasi arcam in exiguo illo cataclysmo ipsi vectoribusque ceteteris paravit. Certè Franciscus ad cœlum manibus oculosque sustulisse dicitur: tum singulari quadam fidentia, *Bono, inquit, animo quisque sit: agrè portum attingemus, at non mergemur tamen.* Adeò verum certumque est, in unius iusti gratiam, servari saepe à Deo complures. Certè nullus in navigio fuit, quàm salutem & incolomitatem suam fidei isti Noëmo acceptam retulerit, prædicantibus omnibus, virtutem illius mari & tempestatibus imperasse: proinde in gratiarum actionem effusi, finem nullum faciebant collaudandi ejus, & singularibus encomiis ornandi: at is, cui nihil tam grave esset, ac laudari, *Non nobis, inquit, Domine, non nobis, sed Nōmini tuò da gloriam.* [c]

[c] Psal. 113.

CAPUT X.

*Lutetia singularem sui opinionem concitat
pietatis caritatisque exercitiis.*

NON ad præsepe tantum Domini Jesu, pastores ductant sancti Angeli; adsunt præterea, dum Dei causâ adeuntur Reges: quæ res cum incidit, sæpenumero ii quibus Provincia ista imponitur, egent magis eorundem sanctorum Angelorum ope, atque præsidio, quam pastores tunc in adeundo Bethleëmitico tugurio egerunt. Id cum non lateret, servum Dei, haud dubium est, quin

L 1

quod

quod jamdiu facere consueverat, ut quascunque
diœceses civitatesque adiret, ad eamundem custo-
des Angelos confugeret, observantissimus cliens
idem Lutetiam adveniens usurpavit longè acco-
ratiù: quippe qui intelligeret fore, ut eo loco ego-
ret potissimum in celestibus hisce præsiidiis. Ubi pri-
mùm eò pervenit, adit ad Nuncium Apostolicum
cum eoque consilia sua communicat: is vicissim
benignè cuncta promittit, quæ in se quidem essent.
Cùm deinde ad salutandum de mor-
Regem esset, (Henricus IV is fuit) ab optimo
Principe perhumaniter acceptus, iustus contentus
est sperare secunda omnia, postquam quorsum ve-
nisset, quidve postularer, exposuisset plenius Vi-
laregio: is inter eos qui ab arcanis Principi erant
locum primum obrinebat.

Sed ad majora alia famulum suum vocabat
Deus: intereà dum exitui præstolatur negotiorum
piorù, quorum causa venerat, increbescente sepe
sim fama de illius vel eruditione, vel sanctimo-
nia, interpellatur vehemèter de habèdis per Quo-
dragesimam concionibus ad Reginam, (abert
enim Rex) atq; ad Aulicos in sacello Luparæ, quos
vocant utque Saul dum requirit asinas, Sceptum
invenit; Joseph autem fratres suos quærens, neque
tyrannos cogitabat in quos incidit, neque Regni
quod adeptus est, inquit Sanctus Joannes Chry-
sostomus; sic cùm Beatus noster ad Aulam Gallie
se se religioso quidem, sed tamen longè dissimulato
consilio contulisset, tantam sui opinionem concu-
pavit, ut cuncti ad audiendum Ecclesiasten con-
currerent opinione præceptâ præstantiorem. In

lis fuit femina nobilitate illustris, secta hæretica,
 & obstinacior scilicet: hæc tamen cum eun-
 dem aliquoties de sacro suggestu verba facien-
 tem audisset, sic mutata animo est, ut cum ad
 publicam audientiam privata colloquia accessis-
 sent, in quibus dubitationis omnis caliginem jam
 docili absterfit Doctor in illa controversorum
 dogmatum palæstra versatissimus, ejuravit hæ-
 reticus unâ cum tota familia. Eam secuti quotquot
 è gente Raconia erant, sanè illustri Lutetiæ, &
 præterea alii complures, in quibus ab errore de-
 ducendis frustra desudaverat Eminentissimus
 Cardinalis Perronius, tātus Vir. Is ut festivus quo-
 que erat, Regem compellens, *Tantum non*, inquit,
Rex Christianiss. me, libros meos combusti omnes, postquam
fama & publico rumore accepi traductam ad fidem ortho-
doxam familiam Raconiorum, à Gebennensi Episcopo:
quam ipsam ad rem tantum laboris susceperam, tantum
temporis incassum adhibueram: ex eoque tempore,
quoties ad ipsum hæretici deducebantur, con-
versionis ergò, Agite sanè, aiebat, hos ad servum Dei
ducitote. (ea nomenclatura Franciscum honestare
 solitus erat) *satis quidem mihi inesse eruditionis novi ad*
revincendos eos, verùm, sancto illi Viro concessa à Deo gra-
tia convertendarum animarum, adjungendi que sibi studii
illorum, quibus tantum boni contingit, ut cum ipso priva-
tim colloqui possint. Existimares in Francisco rediisse
 postliminò, S. Remigii seculum, de quo tradunt
 Ecclesiastici Galliæ Annales, umbrâ prætereuntis
 sancti Antistitis sic percussam Arianum Episco-
 pum, ut illico obmutuerit. (a)

L 3

Et .

(a) Baron. ann. 514.

Et jucundissimum profectò spectaculum erat in horas, inque momenta consuli Franciscum a hæreticis, & vix quemquam discedere quin heterodoxiam poneret, vel de ponenda certè cogitationem susciperet illius efficacitate rationum permotus: fuitque, ut cum mulier hæretica natalibus eum aliquando verba ad populum facientem audisset, secundum concionem ad eundem adierit, hæresi abjuranda: quo tempore factus est, inde ipse est, se se eâ die consultò ab argumento proposito digressum ad cõtroversum caput quoddam fidei. Quod ipsum cum observasset femina ex ea corona, orthodoxa pridem, & ex prima nobilitate, exclamans, hand loco illa quidem, *jam non in fit, Dominus Episcopus Gebënensis*, (eo enim jam non nomine appellabatur Lutetia) *sed per os ejus Spiritus sanctus loquitur: intrâ breve tempus id quod dico evenit, aliquis extraordinarius approbabit.* Vaticinata fuisse videri potuit: sic enim assolet Dominus Deus: respicit quibusdam ex iis quorû virtus sublimior, quorum ardor Conditoris sui gloriæ major, quod tandem imperium exercent, dum lubet, in animas. Putaverat quidem Habacuc, se messoribus terrarum suis pulmentum coquere, dum ab Angelis Domini, capillo uno devectus in lacum Babyronicum est, (b) cibum Danieli illaturus, qui ibidem præda mox futurus, ut putabatur, leonum, inclusus tenebatur. Certè mirabilem se præbebat idem Dominus in servo suo, tot conversiones per eum efficiens animarum, tantam morum mutationem in melius, usum exercitationemque tam mirabilem

(b) Daniel 14.

lem Christianæ perfectionis, tam sublimes sensus
 pieratis in iis omnibus, qui ad ipsum adirent, cujus-
 cunque vel ætatis vel sexus. Quarum quidem re-
 rum nemo cordatus erat quin originem causam-
 que referret in supremum illum Arbitrum ut re-
 rum ceterarum, sic mentium, quas peculiarem in
 modum afflabat, dans seruo suo vocem virtutis
 talis ac tantæ, ut hæreticos & ad dogmata sanæ fi-
 dei reverenter capeffenda impelleret, & ad hone-
 sti illius, quod ea complectuntur, cupiditatem fa-
 cillimè accenderet. Et solitus quidem dicere ipse
 erat, non se doctrinæ fretum præsidii, ad oppu-
 gnandos Calvinistas, reducendosque in viam acce-
 dere, sed unâ vi atque efficacitate veritatis fidei,
 dignitatisque Christianorum axiomatum.

Ceterùm, contemptor eximius bonorum, quæ
 dicuntur, fortunæ, atque adeò ingenii, doctrinæ-
 que laudam; nulla se unquam rerum istius generis
 illecebrâ attentari sinebat, spes omnes suas in Deo
 collocatas habens. Id adeò enituit tum, cum de-
 curso incredibili successu stadio illo Quadragesi-
 malium concionum, Princeps femina illa eadem,
 cujus enixissimis precibus adductus provinciam
 illam susceperat, per œconomum suum ad Eccle-
 siasten pro honorario crumenam mittit nummis
 referatam aureis. Hæc ut primùm oblata est, reji-
 cere Vir Dei, at comiser: & œconomum appellas,
 Tu vero, inquit, ei à quâ missus es renunciato verbis meis,
 plus ab eâ aliisque qui mihi operam dederunt, honoris in me
 profectum, quam si pro meritis: ceterùm, non posse me
 quod mittit accipere, cui propositum jam antea fuisset, ver-
 bum Dei predicare gratis, nullamque prorsus mercedem
 sequi,

sequi nisi eam, quam in caelo reservari mihi ab eo confide-
 Quod quidem non ab eo per ostentationem pro-
 latum fuisse, sed ex intimo quodam sensu abso-
 lissimi officii sequendi in re unaquaq; , satis cõpro-
 bavit studiũ illud tam assiduũ impendendi se se a
 quidlibet nullo mercedis intuitu: ubicunq; se dabi-
 occasio, præstò erat, laborẽ detre ctans nullũ, unde
 promotum in quoquo modo divinã gloriam spe-
 raret. Hinc tam crebræ conciones Lutetiæ, per
 tempus: celebris illa, habita in Æde sacra S. Jo-
 nis in Gravia, festa lucæ assumptæ in cœlum. Vi-
 ginis, cujus summam in librum de Amore Do-
 ipse trãstulit. Parœcia nulla fuit, quæ non eum ad-
 scisceret; conventus nullus sacer, quin eum ad-
 beret ad fructum aliquem capiendum ex singulis
 ri illo talento, quo donatus à Deo insigniter erat
 cumque nullus esset à quo non ad prædicandum
 invitaretur, nullus erat, qui non ingenti suo com-
 modo experiretur, quid tandem possit sacra elo-
 quentia in ejus ore, cujus pectus caritate ardeat.
 Dici vix queat, quales fructus, quàmque ubera
 artulerint sacre conciones Viri Dei, & privata
 quorundam institutio, consilia, monitaque, nunc
 his, nunc illis, seu verbo seu scripto tradita, insigni-
 utique vel compendio, vel solatio illorum, quibus
 tanto Magistro uti contigit.

Ita ejus existimatione crescente in dies, ut id-
 circo natus videri poterat, ut perspicere quis que-
 pisset, quanta tandem sit gratiæ vis & efficacitas,
 in eo qui totus ex divinis impulsionibus sic pende-
 at, ut repugnet nunquam; brevì pro oraculo habi-
 tus sui temporis, tanquam arbiter esse cœpit re-
 rum omnium ad Domini Dei decus obsequium.

que pertinentium. Hinc accitus est à Petro Berul-
 lio, eo, qui aliquot pòst annis in sacrum Cardina-
 lium Collegium coopatus est, ad consultationes,
 quæ multæ variæque habitæ sunt de Monialibus
 Carmelitici Ordinis adsciscendis Lutetiam: &
 Franciscus, præter ea quæ multoties, iis in conven-
 tibus disputavit, etiam curam suscepit de re eâ scri-
 bendi ad Summum Pontificem, apud quem, ut
 vidimus, gratosus jam tum erat. Nec gravatè eâ se
 procuratione gravari passus est, qui quàm fructu-
 osa futura res esset, intelligeret satis: ita nullo alio
 incitamento opus fuit. Sed non nisi difficillimè
 confici negotium potuit: certamina multa ineun-
 da fuerunt, multos gravesque obices perfringere
 oportuit: quæ dum tenuerūt, quotidie conferebat
 se se famulus Dei in ædes Domini Acariæ, cujus
 uxor Maria Aurilloria, (pòst, in eodè Ordine Ma-
 ria ab Incarnatione) jam tum eximix cujusdam
 virtutis opinione florebat. Atque hoc vinculum
 fuit, quod arctissimè ipsi & hunc & illam devinxit.
 Nempe Berullium Franciscus pro Sancto habe-
 bat: nec continere se se Berullius vicissim poterat,
 quin, ut jam attigimus, magnificè de Francisco
 prædicaret. Facitabat idem Maria: quæ ut quo
 loco famulum Dei poneret, declararet illustrius,
 eo Confessario usa est quandiu ferè versatus est
 Lutetix, insigni apud eum observantiæ significa-
 tione, nec fiducia minoris. In eum tanquam in
 Angelum de cœlo delapsam intuebatur: quicquid
 præscriberet, tanquam à Deo profectum venera-
 bunda excipiebat: prædicabatque, nihil unquam
 tale se à quoquam excepisse, qualia aperiebat be-

170 VITÆ B. FRANCISCI SALESII
atus Vir, circa discrimen peccatorum venialium
imperfectiorum quas vocamus, morionibus
que interiorum aliarum. Nec feciùs ipse de Mari
sentiebat & loquebatur, eximiam illius virtutes
suspiciens; scripsit quidem ad non neminem hæc
Novit Dominus pios sensus, quos illa, vas utique à Deo
ctum, & à Spiritu sancto suos in usus consecratum, sub
rit in mentem meam, dum verba vitæ ex eius ore excip
bam, que dictabat Deus. Atque hinc discere quisque
possit, ut multum luminis à Patre luminum sin
guli accipiant, delectari tamen Dominum eun
dem, sancta illa communiōe gratiæ & virtutum
sic, ut quasi trapeziticum quoddam commercium
constituat inter fideles famulos, tam aptè nexos
ut dum alii moderantur aliis, ex mutua communi
catione eorum quæ quisque in se perferunt, et
istat felix ista consensio, de qua Psalmographus
(c) *Ecce quam bonum & quam jucundum, habitare fra
tres in unum! Sicut unguentum in capite, unde cæli
tellusque suavissime fragrent. Ac sanctum quidem
Paulum idcirco vocaverat Deus extra ordinem
ut vas electionis esset: & tamen antequam ad ter
tium usq; cælum raperetur, in idemque tanquam
ex fonte lucis, hauriret sublimem illam eruditi
nem, ob quam eum pro Doctore gentium agnos
cit Ecclesia, Damascum pergeret oportuit, ad ad
diendum Ananiam, (d) quo modo audire magis
strum discipuli solent. Virginem Deiparam, in qua
Rupertus, docere nihil ausus est Archangelus Ge
briël; quippe jam à sancto Spiritu institutam: tamen
tamen ex pastoribus discens quodammodo, hominibus*

(c) Psal. 132. [d] Act. 9.

nibus rudibus & imperitis, *conservabat omnia verba
hec, conferens in corde suo.* (e) JESUS ipse Servator mor-
talem, in Templo, in medio Doctorum, tanquam
magister confidens, sancto tamen Josepho pare-
bat, illiberali opifici, si sensum hominum judici-
umque exquireret: eodemque modo, postquam
Vir beatus famulæ Dei mentem suâ institutione
collustrârat multoties, ab eadem vicissim audiebat
excipiebátque complura, unde cresceret, mutuâ
illâ caritatis consociatione ad utriusque redundan-
te utilitates.

(e) *LUC. 2.*

CAPUT XI.

*Ad Fontem-bellaqueum coram Rege Chri-
stianissimo concionatur: Regis in ipsum
benevolentia, dignitatésque de-
latæ, & à Francisco repu-
diatæ.*

SI tanti sit Christianum animi robur hominum
illorum Apostolico spiritu præditorum, qui ad
Præfectos Provinciarum, ad Principes, ad Judi-
ces, ad eos denique qui supremum locum obtine-
bant, libertimâ oratione usi sunt, intrâ decóri at-
que officii leges dumtaxat: si S. Nicolaum Myren-
sem suspicimus cum Eustachio Asiæ Proconsule
constantissimè disceptantem; S. Athanasium cum
Præfecto Libyæ, Ambrosium cum Theodosio, S.
Basilium cum Modesto Præfide, S. Joannem
Chrysostomum cum Eudoxia Imperatrice; Sy-
nelium cum Præfide item Libyæ, S. Augustinum
cum